

Çelik Gülersoy: Kitap Sevdası mı, Mücevher Sevdası mı?

Sayın Gülersoy, sizi bir kitap kurdu olarak da tanıyoruz. Hatta şu sıralar yılların emeğiyle bir araya getirilen İstanbul Kitaplığı'nın hazırlıklarını tamamlıyorsunuz. Bize kitap merakı, kitap meraklıları ve sizin bunlar içindeki yeriniz hakkında neler söyleyeceksiniz?

İki çeşit insan var. Biri kitap düşmanları, öteki kitap hastaları. Büyük çoğunluk birinci gruba girer. Kitap düşmanları ya da kitaba karşı aşırı soğuk olanlar ki aynı kapıya çıkar. İkinci grup bibliophile'ler ki ben bunu kitap hastası diye çeviririm. Bunların sayısı da giderek azalıyor. Maalesef. Çünkü bir şeye düşkünlük hayata renk ve insana karakter verir. Kelebek koleksiyonu, anahtar toplama standart insanlardan daha üst bir derece ifade eder.

Ama ben şahsen hiçbir şeyi izam etmemek gerektiği kanısındayım. Ne kadını, ne kitabı, ne kediyi, tanrılaştırmamak lazım. Çünkü bu, sıfatlarının sonu fil'le biten kişiler bildiğim kadarıyla bir şeyle bozmuş tiplerdir. Kimi kediyle, kimi kitapla... Kitap artık onlar için amaç olmuştur.

Benim konumuma gelince, benim gibiler tam da bu iki grubun ortasında yer alır. Kitap benim için bir araçtır. Neyin aracı? Bilginin ve mutluluğun. Bilgi vermeyen kitaplar da vardır ama insanı mutluluğa götürür. Türkiye için acı olan gerçek şu ki bu bizim grubun sayısı da giderek azalıyor. Felaket de burada.

Dış dünya ise mümkün olduğunca benim cinsten adamlar üreten toplumlara doludur. Orada sayısız kişi vapurda, trende, özellikle metroda durmadan okur. İstanbul'da metro olmadığını söylediğim bir yabancı dostumun hayıflanması dikkatimi çekmişti: "Eyvah işinize kolay gidemiyorsunuz", yerine adam bana, "Eyvah gün içinde kitap okuma zamanınız az" demişti.

Genç yaşımda Theophile Gautier'i ilk okuduğumda onun

yüz yıl önceki çocukluğu benim özel ilgimi çekmişti. Paris'in karanlık bir apartmanında büyüyen küçük Theophile, egzotik ülkeler romanlarına düşkünmüş o gölgeli ve ışısız apartmanda okuduğu kitapların satır aralarından parlak kuşların havalandığını, sözler arasından yeşil surlarda sandalının aktığını görmüş. Bütün meselemiz bu tip çocukları ve insanları çoğaltmak. Beni kişisel olarak kitapseverlikten kitap hastalığına çeken etken ancak kitaba duyduğum saygıdır. Yani kitapta bilgi veya mutluluğu bulduktan sonra kaldırıp atanlardan değilim. Tanıştığım değerli bir dost gibi ona saygı duyarak özenle saklarım. Kitabı cumurlayanlardan da nefret ederim. Ama sade kitabı değil, parayı cumurlayana da kızarım. Bana kalsa sorun, özen, sevgi ve saygı işi.

Kitaba duyduğunuz bu ilgi nasıl başladı?

Çocuklukta Arsen Lüpen, Pardayanlar, küçük hafiye romanları, okurdum. Sonra lisede çilgin gibi felsefe okumaya başladım. Daha sonra Hukuk Fakültesi'ne girince ders kitapları dışındaki hukuk kaynaklarına yöneldim. Tünel'deki Madam'ın ayırdığı kitaplardan epeyce Almanca felsefe kaynağı topladım. 50'lerde İstanbul'la bozmaya başlayınca hepsini tasfiye ettim. 55-56'lardan itibaren İstanbul kaynakları topluyorum, dünyanın her tarafında. Kataloğu da hazırlanmış olan İstanbul Kitaplığı'nı kurdum, o da eylülde açılıyor.

Başta kitap düşmanlığı'ndan söz ettiniz. Bununla ilgili sizde bazı ilginç öyküler var sanıyorum.

Elbette. Bir tanesi hemen aklıma geliyor, ünlü bir profesörümüzün kitaplarının başına gelenler. Hayatı boyunca kitap toplamış, onlarla birlikte yaşamış olan profesörümüz ölünce, karısı, yalhadaki bütün kitapları körfeze atıyor. İşte size kitap düşmanlığına çarpıcı bir örnek.

Bir de kitaba olan büyük ilgiye (!) dair şu hikâye var. Yıldız'da Abdülhamit kütüphanesi yağması. Abdülhamit düşüyor. Büyük bir kütüphane kurmuş. Bana sorarsanız okuduğundan değil, yabancılara gösteriş, bütün saraylarda var, onda da olsun merakı. Burayı Meşrutiyet'te Yıldız yağmasında su-baylar basıyor. Kitaplığa hücum ediyorlar. Sarayın hafız-ı kütübü ise aynı zamanda sarayın imamı. (Zaten bu hikâyeyi bana aktaran da onun oğlu Nurettin Kalkandelen'dir) İmam kütüphanenin kapısına boylu boyunca kavuğuyla yatıyor. "Beni çiğneyin öyle geçin", diyor. Tabii o devirde imam çiğneyip geçmek kolay iş değil. Ama yağma isteğinin nedeni kitap aşkı değil. Bir kısım kitaplar mücevherlerle süslü. Yani iş gene kitap sevdası değil, mücevher sevdası.

